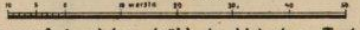

Vähemusrahvuste ootused ja nendega arvestamine Eesti Asutavas Kogus

Mart Kuldkepp, UCL
21.12.2020

Eestimaa kaart

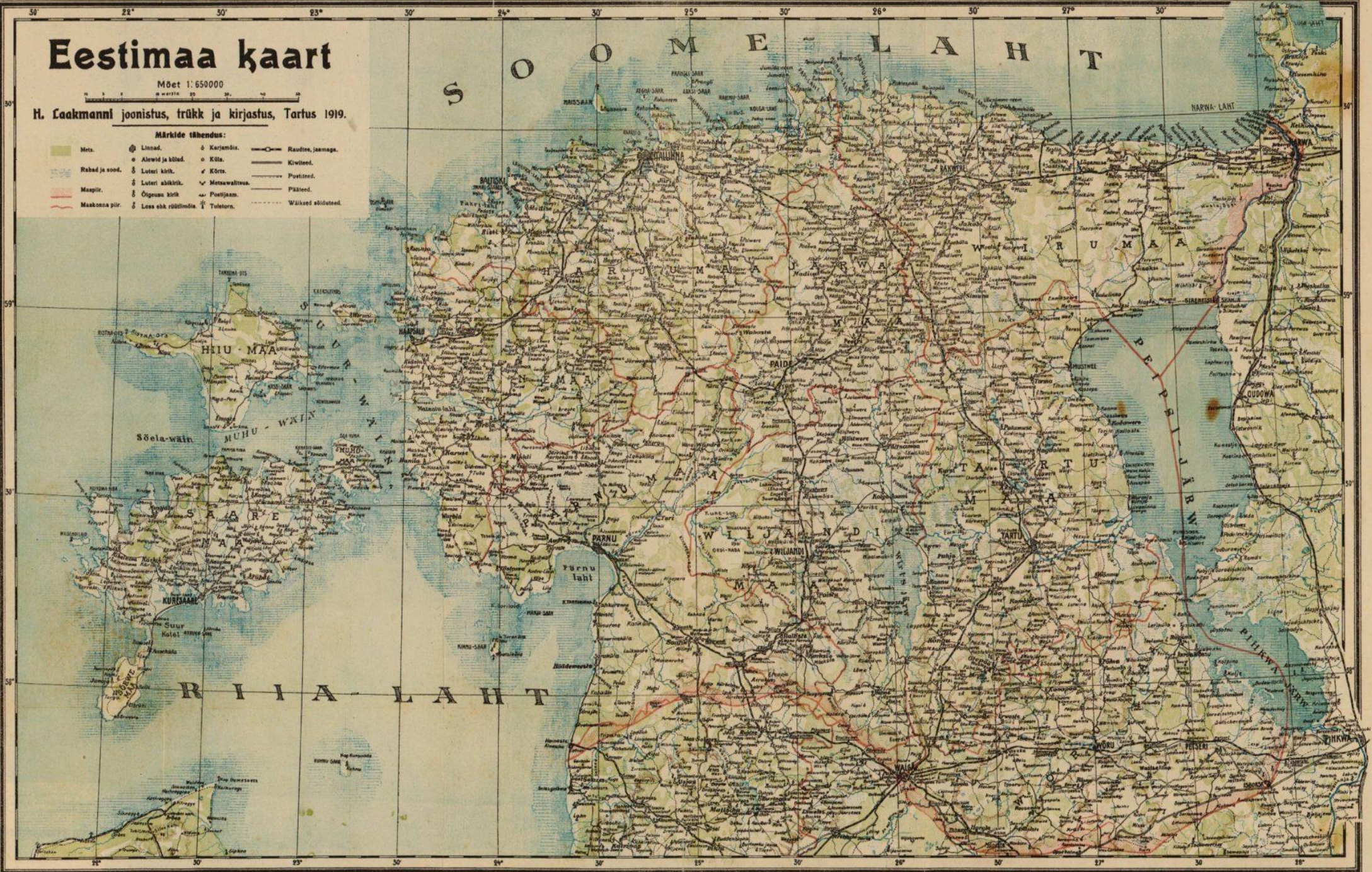
Mõet 1:650000

H. Caakmanni joonistus, trükk ja kirjastus, Tartus 1919.

Märkide tähendus:

Met.	⊙ Linnad.	⊙ Karjamõis.	— Raudtee, jaamaga.
⊙ Alamed ja hilled.	⊙ Kõis.	— Kiviteed.	
Rehad ja sood.	⊙ Luteri kirik.	✓ Kõrs.	— Postiteed.
Maapir.	⊙ Luteri abikirik.	✓ Metsawalitua.	— Pääteed.
Maakonna piir.	⊙ Oiguss kirik.	— Postjaam.	— Wäikesed sõidateed.
	⊙ Loss ehk rüülimõis.	⊙ Tuloston.	

Manifest Eestimaa rahwastele.

Eesti rahwas ei ole aastasadude jooksul kaotanud tungi iseseiswuse järele. Põwest-põlwe on temas kestnud salajane lootus, et hoolimata pimedast orja õõst ja mõraste rahwaste wägivalga walitsusest, weel kord Eestis aeg tuleb, mis „õit peerud kahel otsal lausa lõõwad lõkendama“ ja et kord Kalew koju jõuab oma lastel õnne tooma.

Nüüd on see aeg käes.

Ennekuulmata rahwaste heitlus on Wene tsaaririigi pehastanud alustoad põhjani purustanud. Üle Sarmatia lagendiku laiutab end häwitaw korrallagedus, ähwardades oma alla matta kõiki rahwaid, kes endise Weneriigi piirides asuwad. Vääne poolt lähenewad Saksimaa mõidukad wäed, et Wenemaa pärandusest omale osa nõuda ja kõige päält just Baltimere rannamaid oma alla wõta.

Sell saatuslikul tunnil on Eesti Maapäew, kui maa ja rahwa seaduslik esitaja, ühemeelsele otsusele jõudes rahwawolituse alusel seiswate Eesti poliitiliste parteidega ja organisatsioonidega, toetades rahwaste enesemääramise õiguse pääle, tarwilikuks tunnistanud, Eesti maa ja rahwa saatusse määramiseks järgmisi otsustawaid samme astuda:

Eestimaa, tema ajaloolistes ja etnograafilistes piirides, kuulutatakse tänasest pääle iseseiswaks demokraatlikuks wabariigiks.

Iseseiswa Eesti wabariigi piiridesse kuuluvad: Harjumaa, Läänemaa, Järwamaa, Wirumaa ühes Narwa linna ja tema ümbrustonnaga. Tartumaa, Võrumaa, Wiljandimaa ja Pärnumaa ühes Läänemere saartega — Saare — Hiiumaa ja Muhumaaaga ja teistega, kus Eestirahwas suure enamuses põliselt asumas. Wabariigi piiride lõpulist ja üsikasjalik kindlaks määramine Lätimaa ja Weneriigi piiriäärjetele maakohtades sünnib rahwahääletamise teel, kui praegune ilmaõda lõppenud.

Etteahendatud maakohtades on ainsamaks kõrgemaks ja korraldawaks wõimaks Eesti Maapäewa poolt loodud rahwawõim Eestimaa päästmise komitee nõol.

Kõigi wabariikide ja rahwaste wastu tahab Eesti wabariik täielikku poliitilist erapooletust pidada, ja loodab ühtlasti kindlasti, et tema erapooletus nende poolt niijama ka täielikku erapooletusega wastatakse.

Eesti sõjawägi wähendatakse selle määrani, mis sisemise korra alalhoidmiseks tarwilik. Eesti sõjamehed, kes Wene wägedes teeniwad, kutsutakse koju ja demobiliseeritakse.

Runi Eesti Wutawo Kogu, kes ülalõidise, otsekohe, salajase ja proportsionaalse hääletamise põhjal kokku astub, maawali jemmise korra lõpulist kindlaks määrab, jääb õit walitsemise ja seaduse andmise wõim Eesti Maapäewa ja selle poolt loodud Eesti Ajutise Walitsuse kätte, kes omas tegevuses järgmiste juhtnõtete järele prab käima:

1) Kõit Eesti wabariigi kodanikud, usu, rahwuse ja poliitilise ilmawaate pääle wõitumata, leiawad ühtlasti kaitset wabariigi seaduste ja kohtute ees.

2) Wabariigi piirides elawatele rahwuslikele vähemustele wenelelastele, sakslastele, rootslastele, juutidele ja teistele kindlustatakse nende rahwuskultuurilised autonoomia õigused.

AJUTINE VALITSUS

TEINE KOOSSEIS

J. JAKSON

A. PEET

J. POSKA

KONSTANIN PÄTS

J. KURE

E. AULE

A. JARSON

H. LAKEBERG

O. STRANDMANN

E. SIKK

H. KOEN

H. PÖHL

A. SOROKIN

PARIKONSTE FOTOGRAFIA 1919

JÄRELTRÜKE KEELATUD

Eesti Qsutaav Kogu

§ 12. Teadus, kunst ja nende õpetus on Eestis vaba. Õpetus on kooliealistele lastele sunduslik ja rahvakoolides maksuta. Vähemusrahvustele kindlustatakse emakeelne õpetus. Õpetusandmine seisab riigi ülevalve all.

§ 21. Eesti piirides elavate vähemusrahvuste liikmed võivad ellu kutsuda oma rahvuskultuurilistes ja hoolekande huvides sellekohaseid autonoomseid asutusi, nii palju kui nad vastu ei käi riigihuvidele.

§ 22. Neis kohtades, kus elanikkude enamus ei ole Eesti, vaid kohalikul vähemusrahvusel, võib kohalikkude omavalitsusasutuste asjaajamise keeleks olla selle vähemusrahvuse keel, kus junres igal ühel õigus on tarvitada neis asutustes riigikeelt. Kohalikkud omavalitsusasutused, kus vähemusrahvuse keel tarvitusel, peavad riigikeelt tarvitama läbikäimises riiklikkude asutustega, kui ka nende teiste omavalitsusasutustega, kus ei ole tarvitusel sama vähemusrahvuse keel.

§ 23. Saksa, Vene ja Rootsi rahvusest kodanikkudel on õigus pöörata riiklikkudesse keskasutustesse kirjalikult oma keeli. Eriseaduses määratakse ligemalt nende rahvuste keelte tarvitamine kohtus ja kohalikkudes riiklikkudes asutustes, kui ka omavalitsusasutustes.

Asutawa Kogu

1. istungjärk. **Protokoli nr. 1.** 1919. a.

Sisu: 1. Asutawa Kogu awamine. — 2. Asutawa Kogu juhataja walimine. — 3. Teadaandmine muudatuste kohta Asutawa Kogu koosseisus. — 4. Esialgse kodukorra küsimus. — 5. Asutawa Kogu juhatause walimine. — 6. Peaministri teadaandmine ajutise walitsuse wolituste mahapanemise kohta ja ülemineku-wormeli wasiwõtmine. — 7. Riigikontrolööri teadaandmine tema wolituste lõppemise kohta ja ülemineku-wormeli wastuwõtmine. — 8. Terwitustelegrammide ja kirjade ettelugemine. — 9. Järgmise koosoleku aja kindlaksmääramine.

Asutawa Kogu koosolek 23. aprillil 1919 a. kell 12.45 min. l. „Estoonia“ teatri kontsertsaalis.

Koosolekut juhatab esiteks maanõukogu esimees **K. Parts**, pärast Asutawa Kogu esimees **A. Rei**.

Koos on 117 Asutawa Kogu liiget.

Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei Asutawa Kogu rühmast: Karl Ast, August Rei, Juhan Jäns, Aleksander Oinas, Alma Anwelt-Ostra, Aleksander Tulp, Juhan Kartau, Hans Mets, Leopold Johanson, Robert Astrem, Karl Wirma, Willem Ernits, Jaan Wain, Mait Püümann, Hugo Kikson, August Tibar, Hans Martna, August Onton, Gustaw Grünwald, Jüri Uustalu, Minni Kurs-Olesk, Jakob Lindros, Jaan Ammermann, Mihkel Neps, Woldemar Hammer, Artur Kaplur, Peeter Karin, Karl Inglise, Arnold Westerberg, Anton Martinson, Marie Aul, Johannes Ernäsaks, Emma Asson, Eduard Nipmann, Hans Nurk, Helmi Press-Jansen, Peeter Lõndu, Tõnu Talbak.

Eesti tööerakonna Asutawa Kogu rühmast: Julius Seljamaa, Lui Olesk, Otto Strandmann, Aleksander Weiler, Johannes Kukk, Tõnis Kalbus, Konstantin Konik, Peet Johanson, Kaarel Baars, Johanna Päts, Theodor Pool, Timoteus Grünthal, Aleksander Weiderman, Ado Anderkopp, August Arras, Arnold Schulbach, Woldemar Päts, Eduard Säkk, Jaan Mets, Karl Saar, Johannes Lehtmann, Aleksander Welt, Johannes Zimmermann, Nikolai Talts, Mihkel Juhkam, Christoph Peiker, Wiktor Tomberg, Tõnu Loik, Mihkel Warrik.

Saksa erakonna Asutawa Kogu rühmast: Hermann Koch, Max Bock, Johannes Meyer.

Eesti maarahwa liidu Asu-

tawa Kogu rühmast: Konstantin Päts, Jaan Temant, Jaan Hünerson, August Jürman, Jüri Uluots, Karl Ipsberg, Jaan Raamot, Kristjan Haho.

Kristliku rahwaerakonna Asutawa Kogu rühmast: Johan Köpp, Jaan Lattik, Nikolai Kann, Anton Laar, **Hans Pöhl**.

Eesti rahwaerakonna Asutawa Kogu rühmast: Jaan Tõnison, Jaan Poska, Aadu Birk, Kaarel Parts, Oskar Kallas, Peeter Pöld, Jüri Jaakson, Jaan Mägi, Johan Ploompuu, Mats Nõges, Hugo Kuusner, Artur Uibopuu, Jaan Lõo, Johan Pitka, Jaan Masing, Adam Bachman, Marie Reisik, Eduard Rosenwald, Jakob Westholm, Johannes Paalberg, Jaan Uri, Karl Wäll, Karl Kornel, Johan Ainson, Johannes Reinthal.

Eesti sotsialistide-rewolutsionääride Asutawa Kogu rühmast: Hans Kruus, Andres Loorits, Johannes Semper, Hugo Raudsepp, Jaan Kärner, Erich Jonas, Theodor Koik.

Wene kodanikkude kogu nimikirja järele walitud: Aleksei Sorokin.

Puuduwad järgmised Asutawa Kogu liikmed: Mihkel Martna (sd.), Nikolai Köstner (sd.), Eduard Wilde (sd.), Hans Piip (tõer.).

Koosolek algab kell 12.45 min.

1. Asutawa Kogu awamine. Maanõukogu esimees **K. Parts:**

Lugupeetud Eesti rahwasaadikud, Asutawa Kogu liikmed! Eesti rahwa sennise ülema esituse ja kõrgema wõimukandja, Eesti maanõukogu eesotsas seistes, kelle korraldusel Eesti Asutawa Kogu walimised toime pandi, awan mina Asutawa Kogu koosoleku pärast seda, kui walimised üle terwe Eestimaa rahwa suurel ja elawal osawõtmisel ja täies korras läbi on wiidud ja soowin Asutawale Kogule tema suurteks töödeks,

EFA.272.0.49366

